

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org
ISSN:2148-5321

REKREASYON FAALİYETLERİNE KATILAN BİREYLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN EKOPSİKOLOJİ ALGILARINA ETKİSİ

Gülseren YURCU^a

^aAkdeniz Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Yrd. Doç. Dr. (gulserenyurcu@akdeniz.edu.tr)

ÖZET

Araştırmanın amacı, rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin kişilik özelliklerinin ekopsikoloji algılarına olan etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla, on farklı rekreasyon faaliyet alanında 329 kişiye anket uygulanmıştır. Veri toplamak için Beş Faktör Kişilik ve Ekopsikolojik Benlik ölçekleri kullanılmıştır. Veri analizi sonucunda, araştırmaya katılanların ekopsikoloji algılarında yaşa, uyruğa, medeni duruma, gelir durumuna göre herhangi bir farklılaşma oluşmamış, cinsiyete ve bireylerin katıldıkları rekreasyonel aktiviteye göre ise farklılaşma oluşmuştur. Kadınların erkeklerden daha yüksek ekopsikoloji algısına sahip oldukları, park, alış-veriş merkezi, Anadolu medeniyetleri topluluğu, Wellness&SPA merkezi aktivitelerine katılan bireylerin ekopsikoloji algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kişilik özellikleri ve boyutları ekopsikoloji algılarıyla pozitif ilişkili ve %25’lik bir etkiye sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, kişilik, ekopsikoloji.

ABSTRACT

PERCEPTIONS EKOPSİKOLOJİ INFLUENCE OF PERSONALITY TRAITS OF INDIVIDUALS WHO PARTICIPATE IN RECREATION ACTIVITIES

The aim of this study is to reveal the affect of personality traits of individuals who participate in recreation activities on their perceptions about ecopsychology. For this purpose we implemented survey on the 329 people from different recreational activity area. It has been used 5 factor personality and eco-psychological personality self scales for collecting datas. As a result of the data analysis, there is not any differentiation according to age, nationality, martial status, income status but it was observed differentiation according to gender of the individuals and their participation in the recreational activities. According to our findings women’s perceptions of ecopschology is higher than men’s and individuals participating in park, shopping center, community of Anatolian civilizations, Wellness&SPA centre activities have higher perception. Also personality traits and dimensions are positively associated with the perception of ecopsychology and have %25 affect .

Keywords: Recreation , personality, ecopsychology.

GİRİŞ

Ekoloji geleneksel olarak organizmanın çevresi ile ilişkisini incelemektedir. Ekopsikoloji ise bireyin çevresiyle olan bağımlı laboratuvar ortamında değil gerçek koşullar altında incelemektedir. Günümüz koşullarında çevreyi korumak için kirlenen yapılar kadar, kirlenme faktörleri de bilmek ve değişimin yaşanmasını sağlamak gerekmektedir. Çevrenin korunması ve kirlenmesinin öznesi insandır. İnsanların ihtiyaçları çevre kirliliğinin oluşmasında önemlidir ve bu noktada insanların çevreye karşı takınacakları tavırda önem arz etmektedir. İnsanların gerek iç dünyalarında gerekse bilinçaltılarında erken yaşlarda oluşturulabilecek çevre bilinci yaşanabilir sürdürülebilir bir çevrenin oluşumuna katkı sağlayacaktır (Uzunoglu, 2006).

Modernleşen dünyada otizm, depresyon, öğrenme zorlukları, kaygı gibi pek çok ruhsal rahatsızlık artış göstermekte ve yeni rahatsızlıklar tanımlanmaktadır. Bu rahatsızlıklara doğal çevreyle olan etkileşimin eksikliğinin yanı sıra sağlıksız bir çevrede neden olabilmektedir. Bu noktada yükselen trendlerden biride ekoterapilerdir. Rekreasyonel faaliyetler arasında değerlendirilebilecek olan ekoterapiler bireylerin iyilik durumlarının artırılmasında önemli rol oynamaktadır. Günümüz dünyasının getirdiği yoğun iş temposu ve günlük hayat koşuşturması sonucu bireyler sürekli olarak çalışmakta ve doğadan uzak kalmaktadır. Ekopsikoloji bireylerin mutsuzluk ve huzursuzluklarının çaresi olarak doğayı gösterir (Weaver, 2015; Ayaz, 2014).

Bireyler arasındaki farklılıkları ortaya koyan kişilik özellikleri bireyler ve çevre arasındaki ilişkinin pozitif ve negatif yönde olmasında oldukça etkilidir. Özellikle ekopsikoloji ile ilgili olarak, Jerome Bernstein (2005) tarafından tanımlanan “sınır kişilik” (borderland personality), doğa ile sıradışı duygusal bağa sahip kişilik tipi olarak belirtilmektedir (Weaver, 2015). İlgili literatür incelemesinde kişilik özellikleriyle farklı değişkenler arasındaki ilişkilere (izlenim yönetimi, hizmet verme yatkınlığı, yabancılaşma, kişilerarası çatışma çözme, internet bağımlılığı, sosyal destek, psikolojik belirtiler, iş değerleri, yaşam olayları ve depresif belirtiler v.b) yönelik pek çok çalışma mevcuttur (Tabak vd., 2010; Eryılmaz ve Ercan, 2011; Kuşluvan ve Eren, 2011; Develioğlu ve Tekin, 2013; Basım vd., 2009; Batıgün ve Kılıç, 2011; Kubat ve Kuruüzüm, 2010; Kabakçı, 2001). Aynı şekilde ekopsikoloji alanı ile ilgili, yeterlilik (Holloway vd., 2014), psikolojik iyi olma, kişisel iyilik ve ekolojik sürdürülebilirlik (Kasser, 2009; Kamitsis ve Francis, 2013), ekosistemin insan sağlığı üzerindeki etkisi (Martinez-Juarez et al., 2015), ekolojik tutum ve rekreasyonel motivasyon (Kement ve Güçer, 2015), çevresel bozulma ve ruh sağlığı ilişkisi (Speldewinde et. al., 2009), doğa

temelli deneyimler (Brymer, et al., 2010), sosyal sorumluluk (Bradshaw and Bekoff, 2001), ekolojik ego (Uzunoglu, 2006) çalışmalar mevcut. Ancak ekopsikoloji üzerinde etkili olduğu düşünülen kişilik özellikleri ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın amacı rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin kişilik özellikleri ve bu özelliklerin ekopsikoloji algıları üzerindeki etkilerini incelemektir. Elde edilen sonuçların sürdürülebilir bir çevre ve bireylerin iyilik hallerine yönelik rekreasyon faaliyetlerine katılımın etkileriyle ilgili literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

LİTERATÜR TARAMASI

Kişilik

Batı dilindeki kökeni “persona” olan (Hjelle and Ziegler, 1982:6) kişiliği, Allport (1961), bireyin dinamik bünyesindeki davranış ve düşünce özelliklerini belirleyen psikofiziksel sistemler, Morgan (1999), bireyin diğer kişilerin yanında gösterdiği davranış özellikleri, Bovee ve diğerleri (1995), bir bireyin çeşitli durumlara verdiği tutarlı tepkiler (Deniz ve Erciş, 2008) olarak tanımlanmaktadır. Devamlı olarak içten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altında olan kişilik, bireyin psikolojik ve biyolojik, kalıtsal ve edinilmiş bütün yeteneklerini, güdülerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranışlarını içine alan (Tınar, 1999:93), bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişkisi biçimi olan (Cüceoğlu, 2008:404) ve özgün davranışların gösterilmesinde etkili olan özelliklerin tümü olarak değerlendirilebilir (Tokat vd., 2013, p.30).

Kişilik, bir bireyin bütün özelliklerini yansıtan bir kavram olup her bireyin benzersiz özgün oluşu onun kişilik özelliklerini de özgün ve benzersiz kılmaktadır (Akıncı vd., 2015). Psikolojik olarak kişilik söz konusu olduğu zaman, belirli bir bireyin bütün özellikleri anlatılmak istenir. Fakat davranışsal açıdan esas olarak kişilik, belirli bir bireyin zihinsel, bedensel ve ruhsal özelliklerinde görülen farklılıklardır. Davranış bilimleri açısından esas olarak kişilik, bireyin zihinsel, bedensel ve ruhsal farklılıklarının tümünün kendi davranış biçimlerine ve yaşama tarzına yansımaları olarak tanımlanır (Wortman, 1988: 345). Bireysel farklılıkların oluşmasına neden olan kişilik özelliklerine etki eden birçok faktör bulunmaktadır. İnsanların yetiştikleri biyolojik ve kültürel faktörler, aile, toplum, arkadaş grupları vb. (Tokat vd., 2013:1975), coğrafi ve fiziksel faktörler (Develioğlu ve Tekin, 2013:17), kitle iletişim araçları ve bu araçlardan yararlanma ve yararlanmama durumu (Erdoğan, 1994:243), algılama, alışkanlıklar, düşünce yapıları ve istekleri (Günel, 2010:44) kişilik üzerinde etkili olan faktörler arasında gösterilebilir.

Kişilik, çok sayıda özelliğin meydana getirdiği karmaşık bir bütünlüktür. Kişilik ile ilgili farklı sınıflamalar mevcuttur. Bu sınıflamalara, kişiliği duygusal yönden ele alan ve zihinsel yapının psikolojik bir olgu olarak dış dünyaya yansıdığını öne süren Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı (Cüceloğlu, 2008, p.407), Freud gibi kişiliği duygusal yönden ele alan ve kişiliği çocukluk, olgunluk ve atalık süreçleri diliminde inceleyen Eric Berne'nin Kişilik Kuramı (Güney, 2009, p.206), Freud'un öğrencisi olan Carl Jung'un kişiliğin önemli bir kısmını bilinçdışı ve benliğin oluşturduğunu savunan analitik psikolojinin temellerini atan Kişilik Kuramı (Topses,2006, p.146), yine Freud'un öğrencilerinden olan Alfred Adler'in bireyin kendini güçlü kılabacak davranışları göstereceğini öngören Kişilik Kuramı (Ödemiş, 2011, p.68), Nörotisizm-stabilite, dışadönüklük-içe dönüklük ve psikotizm boyutlarını içeren ve kişiliği biyolojik yaklaşım içerisinde ele alan Hans. J. Eysenck'in Kişilik Kuramı (Eysenck, Wilson, 1998, p.32), Karen Horney'in kişiliğin temel elemanları olarak endişe ve korkuyu ele aldığı Kişilik Kuramı (Eren, 2004, p.89), her bireyin gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel olmak üzere altı kişilik tipinden birisine sahip olduğunu öngören John L. Holland'ın Kişilik Kuramı (Kamaşak ve Bulutlar,2010, p.121), dışadönüklük, geçimlilik, sorumluluk, duygusal denge/dengesizlik ve yeniliklere açık olma faktörlerini esas alan Warren Norman'ın Beş Faktör Kişilik Modeli (Deniz ve Erciş, 2008, p.303) ve Meyer Friedman ve Ray H. Roseman'ın A ve B Kişilik Tipleri (Avcı ve Kaya, 2010, p.57) örnek olarak verilebilir.

Beş faktör kişilik modeli konusunda ilk çalışmalar Allport ve Odbert (1936) ve Thurstone (1934) gibi araştırmacılar tarafından yapılmıştır (Demirkıran,2006, p.59). Bu doğrultuda, 1985 yılında Costa ve McCrae (1985) tarafından yapılan çalışmada, çok yönlü ölçümü ve puanlaması sonucunda "faktör" adını verdikleri davranış değişkenlerinin büyük insan gruplarının kişiliğinin beş faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Beş faktör kişilik modelinin yaygın şekilde kullanılmasının sebepleri, modelin boylamsal ve ampirik çalışmalara dayalı olması, ölçülen özelliklerin zamana karşı sürekliliğini koruması, bazı biyolojik temellerinin olması, farklı kültür ve gruplarda geçerliliğinin ortaya konması ve psikometrik açıdan kullanımının ve değerlendirilmesinin kolay olması, olarak sıralanabilir (McCrae&Costa, 1992; Bolat, 2008, p.91). Bu bağlamda, Costa,McCrae (1995) daha sonraki çalışmalarında, beş faktör modelini oluşturan beş ana boyutu; dışadönüklük, duygusal dengesizlik, uyumluluk, açıklık ve sorumluluk olarak tanımlamışlardır (Somer and Goldberg, 1999, p.431-450).

Dışadönük bireyler, insanlarla kolay ilişki kurabilen, insanlarla olmayı seven, işbirliğine yatkın, sempatik, enerjik, konuşkan, sıcakkanlı, heyecanlı, coşkulu, sempatik bireyler, aynı zamanda, içinde buldukları durumlarda belirli bir oranda abartıya meyilli, hırslı, tutkulu ve baskın tipler, içe dönük olan bireyler ise, içine kapanık, sosyalleşmeyi sevmeyen, insanlara karşı mesafeli duran, sessiz kalmaya eğilimli, utangaç ve tutuk bireyler olarak değerlendirilmektedir (Benet-Martinez and John, 1998; Somer vd., 2002; Trouba, 2007, p.9). Ayrıca dışadönük kişilik özelliği yüksek bireylerin ödüle karşı duyarlı oldukları belirtilmektedir (Lucas et.al., 1998). Yapılan çalışmalarda, yüksek derecede dışa dönük bireylerin dışa dönüklük seviyesi ile yapmış oldukları işlerdeki performansları arasında anlamlı ve olumlu ilişkiler gözlemlenmiştir (Moody, 2007, p. 26).

Duygusal dengesizlik (nevrotiklik) depresif ve hüzünlü olma, gerginlik, kaygılı olma, sıklıkla duygusal iniş çıkışlar yaşama, tedirginlik, huzursuzluk ve sabırsızlık gibi kişilik özelliklerini kapsamaktadır (Benet-Martinez& John, 1998). Costa,McCrae (1992)'ye göre duygusal dengesizlik (nevrotiklik)faktörü, olumlu psikolojik uyum ve duygusal dengenin noksanlığını ifade etmektedir. Duygusal dengesizlik (nevrotiklik) boyutu, bireyin kişiliğinde yer alan duygusal dengeye dair çıktılar ortaya koymaktadır (Trouba, 2007, p.9).Nevrotiklik düzeyi yüksek bireyler endişeli, güvensiz, öfkeli, alıngan, nevrotiklik düzeyi düşük olan bireylerin ise rahat, duygusal olarak dengeli, stresli durumlarda sakin kalabilen, kolay kolay öfkelenmeyen, kendine güvenleri yüksek ve olumlu duygular yaşamaya eğilimli bireyler olarak değerlendirilmektedir (Costa and McCrae, 1995; Somer vd., 2002).

Uyumluluk (naziklik) kişilik özelliklerine sahip olan bireyler, diğer bireylere nazaran, yapılan işlerde daha fazla işbirliği yanlısı, sosyal ilişkilerde nazik, sevecen, esnek, dostane, rekabet ve mücadele etmektense birlikte hareket etmeyi arzu eden kişilerdir (Moody, 2007, p.28). Lounsbury ve arkadaşlarına (2001) göre, uyumluluk kişilik özelliği (yardımseverlik, bağışlayıcılık, nazik, hoşgörülü, saygılı ve esneklik) baskın olan bireyler, yardımsever nitelikleri ile daha çok ön plana çıkmaktadırlar, ancak bu kişilik özelliği zayıf olan bireyler ise yukarıda anılan özelliklerin tam tersi olarak, olaylara sürekli muhalif, eleştirel bir bakış açısına sahip, uyumsuz ve tartışmacı tiplerdir (Perry, 2003, p.5). Uyumluluk düzeyi yüksek olan bireyler diğer insanları seven, verici ve merhametli, düşük olan bireyler ise kindar, kibirli, inatçı, rekabetçi, geçimsiz, uzlaşması zor bireyler olarak değerlendirilmektedir (Bacanlı vd., 2009; Costa and McCrae, 1995; Somer ve ark., 2002).

Sorumluluk (vicdanlılık), disiplinli olma, görev bilinci, sorumluluk sahibi olma, düzenlilik, özenli ve

dikkatli olma gibi özelliklerden oluşmaktadır. Yüksek düzeyde sorumluluk özelliğine sahip olan bireyler, diğer bireylere nazaran sorumluluk, dürüstlük, güvenilirlik, dikkat, ısrarcılık gibi niteliklerinin daha fazla ön plana çıktığını, ayrıca başarılı olmaya eğilimli, azimli, planlı ve hareket etmeden önce düşünen, sorumluluk düzeyi düşük olan bireylerin ise dağınıklık, disiplinsizlik, sorumsuzluk, güvenilmezlik, tembellik, unutkanlık, vurdumduymazlık ve dikkatsizlik gibi niteliklerle görev bilincinden uzak bireyler olarak ön plana çıkmaktadır (Church, 1993, p.10; Costa and McCrae, 1995). Sorumluluk boyutunun sahip olduğu ısrarcılık, güvenilirlik, ciddiyet gibi sıfatlar, bu boyut ile pozitif yönlü bir ilişkiye sahipken, unutkanlık, tembellik ve bencillik gibi sıfatlar bu boyut ile negatif yönlü bir ilişkiye sahiptir (Bishop, 1997, p.17).

Deneyime açıklık, ilgili olma, meraklılık, yeniliklere açık olma, bağımsızlık, yaratıcılık, değişime açık olma gibi kişilik özelliklerinden oluşmaktadır. Deneyime açıklık özelliğine sahip olan bireyler zeki, hayal gücü yüksek, üretken, sanata eğilimli, meraklı ve bilgili olarak tanımlanabilecek, diğer bireylere nazaran, deneyimlere ve yeni fikirlere daha açık, aktif bir hayal gücüne sahip, değişimi tercih eden ve kendine has bağımsız bir yargılama gücü olan bireylerdir (Church, 1993, p.10; Jia, 2008, p.52). Deneyime açıklık düzeyi düşük olan bireyler ise tutucu, geleneksel, sabit fikirli ve yeniliklere kapalı bireyler olarak tanımlanmaktadır (Benet-Martinez and John, 1998; Costa and McCrae, 1995; Somer ve ark., 2002).

Ekopsikoloji

Ekopsikoloji alanı doğal hayata ilişkin bilgi paylaşımında bulunmak isteyen akademisyenler, aktivistler, psikologlar, çevreciler tarafından 1990'lı yılların ilk yarısından itibaren gündeme gelmeye başlamıştır. Ekopsikoloji, 1982 de Paul Shepard'ın çalışmasıyla gündeme gelmiş (Weaver, 2015), kavramolarak ise Theodore Roszak'ın (1992) "The Voice of the Earth" isimli kitabında kullanılmıştır (Coope,2010). Ekopsikolojide insanlar ve doğal dünya arasında var olan genellikle görüldüğü gibi gerçekteki bağlantısı üzerinde durulmaktadır. İnsanın ruh sağlığı doğanın iyiliği ve dayanışma halinde bulunduğu diğer canlılarla bağlantılıdır (Coope, 2010; Holloway vd., 2014).Theodore Roszak'a göre, ekopsikolojinin amacı, psikolojik olarak doğa ve insanı birleştirmek, beyin ve çevre arasındaki etkileşimi anlamak, sürdürülebilir ruh sağlığı ve davranıştır (Weaver, 2015). Gezegenin sağlığı ile bireyin sağlığı arasında sinerjistik bir etkileşim olduğuna inanan ekopsikoloji, gezegenin ihtiyaçlarının ve haklarının, bireyin ihtiyaçları ve hakları olduğuna inanır (Hibbard, 2003, akt.Uzunoğlu,2006).

Ekosistem insan sağlığını\ iyilik halini etkileyen başlıca faktörler arasında yer almaktadır ve ekosistem ile insanların iyilik hallerine ilişkin pek çok çalışma bulunmaktadır. Martinez-Juarez ve diğerlerinin çalışmalarında yeşil çevrenin bireyin sağlığı üzerinde pozitif etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Martinez-Juarez et.al., 2015). Ekopsikoloji çevreyi korumada insanın doğal hayat ve çevresiyle ilişkilerini incelemektedir. Sanayileşmiş toplumlarda insanların bilinçaltılarında doğal yaşama ait duyguları bastırılmış ve doğayı ele geçirmeye odaklanmıştır. Modern insanların çevreyle tekrar barıştırılması, ekolojik bilinçaltılarında saklı olan doğaya zarar vermeme ve ötekine saygı güdülerini aktif hale getirilmesine bağlıdır. Ekopsikolojinin amaçlarından biri, ekolojik bilinçaltında potansiyel olarak varolan çevreye duyarlılık, sadelik ve basitlik hissini yeniden uyandırmaktır. Ekopsikoloji, kişi ve doğal çevre arasındaki yabancılaşmayı anlamaya ve çözüm önerileri geliştirmeye çalışır. Ekopsikolojinin etik değerleri zarar vermemek, saygı duymak ve katkıda bulunmaktır (Hibbard, 2003, akt.Uzunoğlu,2006).

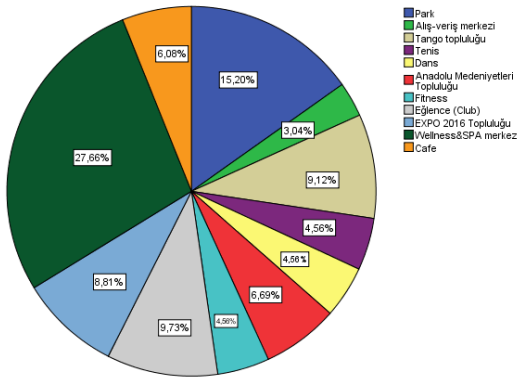
Ekopsikoloji felsefesinin sekiz kuralı Theodore Roszak'a (1992) göre;

1. Zihnin temelinde ekolojik bilinçdışı yatar; yani her insan doğuştan doğaya dair bir bilince sahiptir.
2. Ekolojik bilinçdışının içeriğinde, kozmik evrimin, tarihin ilk zamanlarına kadar uzanan kaydı bulunur.
3. Ekopsikoloji'nin amacı, insanın ekolojik bilinçdışında bulunan ve doğuştan sahip olduğu, doğa ve insanın karşılıklı ilişkisine dair bilgiyi uyandırmaktır.
4. İnsan gelişiminin hayati aşaması çocukluk dönemidir. Ekopsikoloji çocuğun henüz unutmadığı çevresel bilinci yetişkinlerde de uyandırmayı amaçlar. Çocukta bu bilincin gelişmesi içinse doğayla ilgili hikâyeler, masallar, ninniler çok önemlidir.
5. Ekolojik egonun gelişmesiyle insan, doğaya ve diğer insanlara karşı ahlaki bir sorumluluk duygusuna sahip olur. Ekopsikoloji bu sorumluluk duygusunun sosyal ilişkilerde ve politik kararlarda söz sahibi olmasını amaçlar.
6. Ekopsikoloji'nin en önemli terapilerinden birisi, doğayı bir yabancı gibi gören ve ona hükmetmeye çalışan, politik gücün de kaynağı olan "eril" karakter özelliklerini yeniden ele almak ve düzeltmektir.
7. Ekopsikoloji sanayi kültürünün yıkıcılığını sorgular. Ancak bunu yaparken hayatımızı kolaylaştıran teknolojiye karşı değildir. Bu anlamda Ekopsikoloji anti-endüstriyel değil, post-endüstriyeldir.
8. Dünyanın ve kişinin iyiliği arasında "sinerjik" bir etkileşim vardır. Bu yüzden dünyanın ihtiyaçları

insanın da ihtiyaçlarıdır; insanın hakları, dünyanın da haklarıdır, şeklinde sıralanmaktadır (akt. Aslan, 2011,p.53).

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini rekreatif faaliyetlere katılan bireyler oluşturmaktadır. Rekreatif faaliyetlere (parklar, alışveriş merkezleri, tango topluluğu, tenis, dans, Wellness&SPA merkezi, fitness, Anadolu medeniyetleri topluluğu, EXPO 2016 gönüllüleri, club, cafe) katılan 329 kişi araştırmanın örneklem gurubunu oluşturmaktadır. Örneklem gurubuna ait dağılım Şekil 1’deki gibidir.

Şekil 1. Örneklem Gurubu Dağılımı

Veriler anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla oluşturulan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler (yaş, cinsiyet, uyruk, medeni durum, aylık gelir durumu), ikinci bölümde öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen ve John ve Srivastava'nın (1999) çalışmalarında kullandıkları 44 ifade ve 5 boyuttan (dışadönüklük, naziklik, vicdanlılık, nevroitiklik, açıklık) oluşan Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ), ölçek, (1) “Hiç Katılmıyorum”, (2) “Çok Az Katılmıyorum”, (3) “Kararsızım”, (4) “Oldukça Katılıyorum”, (5) “Çok Fazla Katılıyorum” şeklinde 5’li likerttir, 44 ifadenin boyutlara dağılımı ve ters puanlanan ifadeler şu şekildedir; (Dışadönüklük: 1, 6R, 11, 16, 21R, 26, 31R, 36, Naziklik: 2R, 7, 12R, 17, 22, 27R, 32, 37R, 42, Vicdanlılık: 3, 8R, 13, 18R, 23R, 28, 33, 38, 43R, Nevrotiklik: 4, 9R, 14, 19, 24R, 29, 34R, 39, Açıklık: 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35R, 40, 41R, 44), üçüncü bölüm de bireylerin ekopsikoloji algılarını belirlemek amacıyla John ve MacDonald (2007) tarafından geliştirilen 30 ifade 2 boyuttan (Nature Inclusiveness, Nature Stewardship) oluşan Ekopsikolojik Benlik (Ecopsychological Self) Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek (1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, (2) “Katılmıyorum”, (3) “Kararsızım”, (4) “Katılıyorum”, (5) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde 5’li likerttir. Soru formu ile toplanan veriler SPSS istatistiksel veri analizi paket

programı ile analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu araştırmada test edilen hipotezler şunlardır:

H1: Bireylerin ekopsikoloji algıları ile yaşları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.

H2: Bireylerin ekopsikoloji algıları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.

H3: Bireylerin ekopsikoloji algıları ile uyrukları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.

H4: Bireylerin ekopsikoloji algıları ile medeni durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.

H5: Bireylerin ekopsikoloji algıları ile gelir durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.

H6: Bireylerin ekopsikoloji algıları ile katıldıkları rekreasyonel aktivite arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.

H7: Bireylerin kişilik özellikleri ve ekopsikoloji algıları arasında pozitif ilişki vardır.

H8: Bireylerin kişilik özellikleri ekopsikoloji algılarını pozitif etkilemektedir.

H8a: Vicdanlılık ekopsikoloji algılarını pozitif etkilemektedir.

H8b: Dışadönüklük ekopsikoloji algılarını pozitif etkilemektedir.

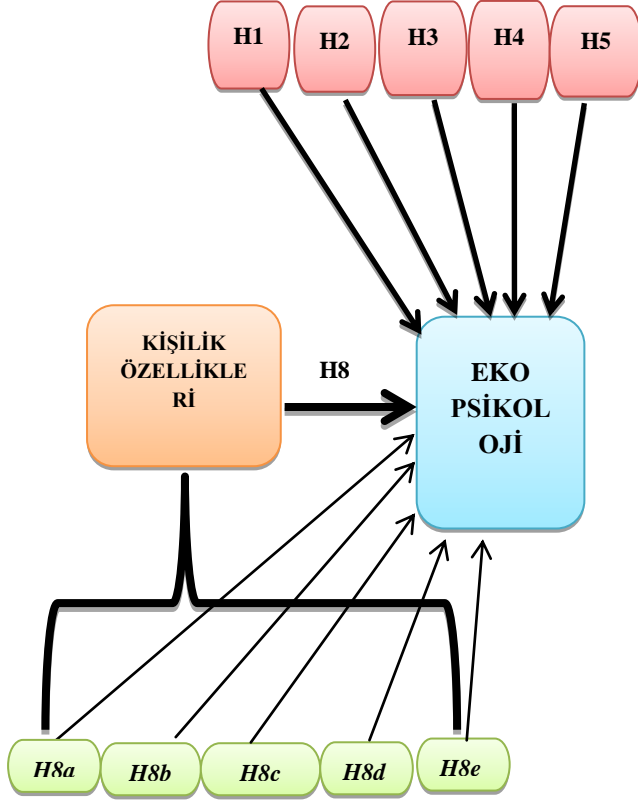
H8c: Naziklik ekopsikoloji algılarını pozitif etkilemektedir.

H8d: Açıklık ekopsikoloji algılarını pozitif etkilemektedir.

H8e: Nevrotiklik ekopsikoloji algılarını pozitif etkilemektedir.

Çok değişkenli analizlerde verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış ve yapılan bu test sonucu verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testler tercih edilmiştir. Araştırmada kullanılan Kişilik ve ekopsikoloji ölçeklerinin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach Alpha güvenilirlik analizi, kişisel bilgiler için frekans, yüzde tanımlayıcı istatistikleri kullanılmıştır. Kişilik ve ekopsikoloji ölçeklerinin geçerliliklerinin sınılanabilmesi için faktör analizi uygulanmıştır. Kişilik ve ekopsikoloji değişkenlerinin ilişkisini belirlemek için Pearson korelasyon analizi, değişkenlerin birbirleri üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. H2,H3 hipotezlerinin testinde independent samples t testi, H1, H4, H5, H6hipotezlerinin testinde One-Way ANOVA, H7

hipotezinin testinde Pearson korelasyon analizi, H8 hipotezinin testinde basit doğrusal regresyon analiz teknikleri kullanılmıştır. Oluşturulan hipotezler doğrultusunda araştırma modeli Şekil'deki gibi oluşturulmuştur.

Şekil 2. Araştırma Modeli

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın veri analizi sonucu elde edilen bilgiler yer almaktadır.

Geçerlilik ve Güvenilirlik Bulguları

Kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizinde Alfa (α) modeli (Cronbach Alpha Coefficient) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin genel geçerlilik ve güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha katsayısı 0,89, Kişilik özellikleri ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0,76, Ekopsikoloji ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0,92'dir. Bu Cronbach Alpha değerleri araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek seviyede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Kişilik Faktör Analizi ve Ölçek Geçerliliği

Kişilik ölçeği yapı geçerliliğinin sınanabilmesi için faktör analizi uygulanmıştır. Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirleyebilmek için Barlett Sphericity testi yapılmıştır. Kişilik ölçeğinin KMO değeri 0,868, Barlett Sphericity testi

sonuçları da anlamlıdır. Faktör analizi ve varimax döndürme işlemi yapıldıktan sonra Kişilik ölçeğinin öz değeri (eigenvalue) birden büyük beş boyut belirlenmiş ve beş boyut toplam varyansın %58,226'sını açıklamaktadır. Aşağıdaki tabloda Kişiliğin hangi faktörler altında toplandığı gösterilmektedir.

Tablo 1. Kişilik Faktör Analizi

Değişkenler	İfadeler	Faktör Yüklere	Faktör Geçerlilikleri	Faktör Varyansı
Vicdanlılık	3 Bir işi tam yaparım	,619	,84	17,163
	7 Yardımseverim	,668		
	13 Bir görevin (çalışma, ödev, iş) verilmesi için güvenilir biriyim	,693		
	28 Bir işi bitirmeden yarım bırakmam	,700		
	32 Herkese karşı düşünceli ve saygılıyım	,730		
	33 Yaptığım şeyleri etkin, hakkını vererek, iyi yaparım	,705		
	42 Başkaları ile yardımlaşmayı severim	,652		
Dışadönüklük	1 Konuşkan biriyim	,641	,71	12,285
	6 İçine kapanık biriyim	,748		
	21 Sessizim	,791		
	26 Çekingen değilim, girişkenim	,632		
Nazırlık	36 Dışa dönük sosyal biriyim	,573	,74	11,734
	5 Orijinal biriyim, yeni fikirler üretirim	,536		
	15 Zeki, derin düşünebilen biriyim	,568		
	20 Hayal gücüm kuvvetlidir	,679		
Açıklık	25 Yaratıcıyım	,606	,58	9,300
	30 Sanatsal ve estetik şeyler benim için önemlidir	,714		
	41 Sanata karşı pek ilgili değilim	,781		
Nevrotiklik	44 Sanat, müzik ve edebiyatla ilgiliyimdir	,720	,54	7,744
	8 Bazen dikkatsiz davranabiliyorum	,781		
	14 Gergin olabilirim	,700		
	43 Dikkatim çabuk dağılır	,645		
KMO:0,868 P.,000 (Barlett's Test)			Toplam Varyans: 58,226	

Faktör analizinde 0,50'nin altında değer alan “2, 4, 9, 10,11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 29, 31, 34, 35, 37, 38, 39,4 0.” ifadeler analiz dışı tutulmuştur. 6., 21., 41. ifadeler ters puanlanmıştır. Faktörlere ilişkin Cronbach Alpha değerlerinin ilk dört faktörde pozitif ve %50'nin üstünde olması, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçek boyutlarına ilişkin geçerlilikler vicdanlılık faktöründe ,84; dışadönülük faktöründe ,71; nazırlık faktöründe ,74; açıklık faktöründe ,58; nevrotilik faktöründe ,54 olarak tespit edilmiştir.

Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerin kişisel bilgilerine ilişkin veriler Tablo-2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Bireylerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Değişkenler		f	%	Değişkenler		f	%
Yaş	18 yaş altı	22	6,7	Medeni Durum	Evli	53	16,1
	18-26	216	65,7		Bekar	250	76,0
	27-35	41	12,5		Boşanmış	20	6,1
	36-44	24	7,3	Gaiir Durumu	500 ve altı	71	21,6
	45 yaş ve üzeri	23	7,0		500-1000	71	21,6
Cinsiyet	Kadın	158	48,0		1001-1500	66	20,1
	Erkek	165	50,2	1501-2000	35	10,6	
Uyruk	TC	305	92,7	2001 ve üzeri	63	19,1	
	Diğer	12	3,6	TOPLAM	329	100	
TOPLAM		329	100				

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin % 65,7'si 18-26, %12,5'i 27-35, %7,3'ü 36-44, %7,0'ı 45 yaş ve üzeri, %6,7'si 18 yaş altıyaş aralığında, % 50,2'si erkek, %48,0'ı kadın, %92,7'si Türk Vatandaşı, %3,6'sı yabancı uyruklu,%76,0'ı bekar, %16,1'i evli, % 6,1'i boşanmış, %21,6'sı 500-1000, %21,6'sı 500 ve altı, %20,1'i 1001-1500, %19,1'i 2001 ve üzeri, %10,6'sı 1501-2000 YTL gelire sahiptir.

Araştırma Hipotezlerine İlişkin Bulgular

Araştırma hipotezlerine ilişkin elde edilen bulgular ve yorum aşağıda verilmiştir.

Ekopsikoloji Algısının Yaşa Göre Farkı

Aşağıdaki tabloda bireylerin ekopsikoloji algılarındaki yaşlarına göre farklılıkları gösterilmektedir.

Tablo 3. Bireylerin Yaşlarına Göre Ekopsikoloji Algısı (ANOVA)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalaması	F	p
Guruplararası	2,511	4	,628	1,655	,160
Guruplarıçi	121,002	319	,379		
Toplam	123,513	323			

Tablo incelendiğinde ekopsikoloji algılarının yaşa göre farklılık göstermediği ortaya çıkmaktadır. ($F(4;319) = 1,655, p > 0,05$)

Tablo 4. Ekopsikoloji Puanının Yaşa Göre Dağılımı

	N	X	St. Sapma	St. Hata	Min.	Mak.
18 Yaş altı	21	4,15	,45	,09	3,17	5,00
18-26	216	3,89	,64	,04	1,50	5,00
27-35	40	4,04	,46	,07	2,47	5,00
36-44	24	3,84	,75	,15	1,00	4,67
45 Yaş ve üzeri	23	4,08	,50	,10	2,73	4,73
Toplam	324	3,94	,61	,03	1,00	5,00

Tablo incelendiğinde yaş gurubuna göre ekopsikoloji ortalamaları 18 yaş altının ($X=4,1524$), 18-26 yaş aralığının ($X=3,8979$), 27-35 yaş aralığının ($X=4,0473$), 36-44 yaş aralığının ($X=3,8431$), 45 yaş ve üzeri yaş aralığının ($X=4,0870$) olduğu görülmektedir. Bu durumda, **H1 “Bireylerin ekopsikoloji algıları ile yaşları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.”**, hipotezi red edilmektedir.

Ekopsikoloji Algısının Cinsiyete Göre Farkı

Aşağıdaki tabloda bireylerin ekopsikoloji algılarının cinsiyetlerine göre farklılıkları gösterilmektedir.

Tablo 5. Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Ekopsikoloji Algısı Farkı

	N	X	S.S.	t	p
Kadın	158	4,01	,58	2,049	0,041
Erkek	163	3,88	,62		

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan kadın ($X=4,0199$) ve erkeklerin ($X=3,8811$) ekopsikoloji algıları ortalamalarında, kadınların erkeklerden daha yüksek bir ekopsikoloji algısına sahip oldukları gözlenmektedir. Bireylerin cinsiyetleri ile ekopsikoloji algıları arasındaki anlamlılık için yapılan t testine göre, bireylerin ekopsikoloji ile cinsiyetleri arasındaki fark ($t=2,049, p < 0,05$) anlamlı

bulunmuştur. Bu durumda; **H2 “Bireylerin ekopsikoloji algıları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.”**, hipotezi kabul edilmiştir.

Ekopsikoloji Algısının Uyruklara Göre Farkı

Aşağıdaki tabloda bireylerin ekopsikoloji algılarının uyruklarına göre farklılıkları gösterilmektedir.

Tablo 6. Bireylerin Uyruklarına Göre Ekopsikoloji Algısı Farkı

	N	X	S.S.	t	p
TC	303	3,93	,61	-1,344	0,180
Diğer	12	4,17	,48		

Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan T.C. uyruklu ($X=3,9319$) ve yabancı uyruklu ($X=4,1744$) bireylerin ekopsikoloji algıları ortalamalarında herhangi bir farklılık gözlenmemektedir. Bireylerin uyrukları ile ekopsikoloji algıları arasındaki anlamlılık için yapılan t testine göre, bireylerin ekopsikoloji ile uyrukları arasındaki fark ($t=-1,344$, $p>0,05$) anlamlı bulunmamıştır. Bu durumda; **H3 “Bireylerin ekopsikoloji algıları ile uyrukları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.”**, hipotezi red edilmiştir.

Ekopsikoloji Algısının Medeni Duruma Göre Farkı

Aşağıdaki tabloda bireylerin ekopsikoloji algılarındaki medeni durumlarına göre farklılıkları gösterilmektedir.

Tablo 7. Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Ekopsikoloji Algısı (ANOVA)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalaması	F	p
Guruplararası	1,183	2	,591	1,543	,215
Grupları içi	121,842	318	,383		
Toplam	123,025	320			

Tablo incelendiğinde ekopsikoloji algılarının medeni duruma göre farklılık göstermediği ortaya çıkmaktadır. ($F_{(2,318)}=1,543, p>0,05$)

Tablo 8. Ekopsikoloji Puanının Medeni Duruma Göre Dağılımı

	N	X	St. Sapma	St. Hata	Min.	Mak.
Evli	53	4,07	,62	,08	1,00	5,00
Bekar	248	3,91	,61	,03	1,50	5,00
Boşanmış	20	3,87	,69	,15	1,77	4,93
Toplam	321	3,94	,62	,03	1,00	5,00

Tablo incelendiğinde medeni duruma göre ekopsikoloji ortalamaları evli olanların ($X=4,0771$), bekar olanların ($X=3,9199$), boşanmış olanların ($X=3,8731$) olduğu görülmektedir. Ortalamalara göre evli olanların bekar ve boşanmış olan bireylere oranla biraz daha ekopsikoloji algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Bu durumda; **H4 “Bireylerin ekopsikoloji algıları ile medeni durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.”**, hipotezi red edilmiştir.

Ekopsikoloji Algısının Gelir Durumuna Göre Farkı

Aşağıdaki tabloda bireylerin ekopsikoloji algılarındaki gelir durumlarına göre farklılıkları gösterilmektedir.

Tablo 9. Bireylerin Gelir Durumlarına Göre Ekopsikoloji Algısı (ANOVA)

	Kareler Toplamı	df	Kare Ortalaması	F	p
Guruplararası	1,142	4	,286	,731	,571
Grupları içi	116,727	299	,390		
Toplam	117,869	303			

Tablo incelendiğinde ekopsikoloji algılarının gelir durumuna göre farklılık göstermediği ortaya çıkmaktadır. ($F_{(4,299)}= ,731, p>0,05$)

Tablo 10. Ekopsikoloji Puanının Gelir Duruma Göre Dağılımı

	N	X	St. Sapma	St. Hata	Min.	Mak.
500 ve altı	70	3,88	,55	,06	2,17	5,00
500-1000	71	4,01	,67	,07	1,77	5,00
1001-1500	65	3,89	,58	,07	1,50	5,00
1501-2000	35	4,04	,51	,08	2,90	5,00
2001 ve üzeri	63	3,95	,72	,09	1,00	5,00
Toplam	304	3,94	,62	,03	1,00	5,00

Tablo incelendiğinde gelir durumuna göre ekopsikoloji ortalamaları 500 ve altı($X=3,8812$), 500-1000($X=4,0133$), 1001-1500 ($X=3,8946$), 1501-2000 ($X=4,0465$), 2001 ve üzeri ($X=3,9538$) olduğu görülmektedir. Bu durumda, **H5 “Bireylerin ekopsikoloji algıları ile gelir durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır”**, hipotezi red edilmektedir.

Ekopsikoloji Algısının KatılmanRekreasyonel Aktiviteye Göre Farkı

Aşağıdaki tabloda bireylerin ekopsikoloji algılarındaki katılmanrekreasyonel aktiviteye göre farklılıkları gösterilmektedir.

Tablo11.Bireylerin Katıldıkları Rekreasyonel AktiviteyeGöre Ekopsikoloji Algısı (ANOVA)

	Kareler Topl.	df	Kare Ort.	F	p
Guruplararası	17,881	10	1,788	5,291	,000
Guruplarıçi	106,798	316	,338		
Toplam	124,679	326			

Tablo incelendiğinde ekopsikoloji algılarının katılman rekreasyonel aktiviteye göre farklılık göstermektedir. ($F_{(10;316)} = 5,291, p < 0,05$)

Tablo 12. Ekopsikoloji Puanının Katılman Rekreasyonel Aktiviteye Göre Dağılımı

	N	X	St. Sapma	St. Hata	Min	Mak.
Park	50	4,16	,37	,05	3,57	5,00
Alış-veriş merkezi	10	4,09	,77	,24	2,47	4,87
Tango topluluğu	30	3,87	,72	,13	1,77	5,00
Tenis	15	3,68	,68	,17	2,65	4,90
Dans	15	3,93	,33	,08	3,43	4,50
Anadolu Medeniyetleri Topluluğu	22	4,22	,51	,10	3,43	4,93
Fitness	15	3,93	,54	,14	2,73	5,00
Eğlence (Club)	32	3,38	,81	,14	1,00	4,34
EXPO 2016 Topluluğu	29	3,87	,58	,10	1,87	4,73
Wellness&S PA merkezi	89	4,08	,54	,05	2,73	5,00
Cafe	20	3,75	,55	,12	2,53	4,80
Toplam	327	3,94	,61	,03	1,00	5,00

Tablo incelendiğinde bireylerin katıldıkları rekreasyonel aktivitelere göre ekopsikoloji ortalamalarının park ($X=4,1606$), alış-veriş merkezi ($X=4,0995$), tango topluluğu ($X=3,8791$), tenis ($X=3,6865$), dans ($X=3,9311$), Anadolu

medeniyetleri topluluğu ($X=4,2246$), fitness ($X=3,9354$), eğlence (club) ($X=3,3891$), EXPO 2016 topluluğu ($X=3,8743$), Wellness&SPA merkezi ($X=4,0835$), cafe ($X=3,7553$), olduğu görülmektedir. Bu durumda, **H6 “Bireylerin ekopsikoloji algıları ile katıldıkları rekreasyonel aktivite arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma vardır.”**, hipotezi kabul edilmektedir.

Kişilik Özellikleri Ve Boyutlar İle Ekopsikoloji İlişkisi

Tablo 13 Araştırmaya katılan bireylerin kişilik özellikleri ve boyutları ile ekopsikoloji algıları arasındaki ilişki gösterilmektedir.

Tablo 13 .Korelasyon Analizi

Ölçek*	N	X	SS.	1	2	3	4	5	6	7
1	329	3,46	,36	1						
2	327	3,94	,61	,506**	1					
3	329	4,02	,72	,656**	,480**	1				
4	329	3,23	,47	,591**	,329**	,323**	1			
5	329	3,85	,77	,717**	,360**	,574**	,452**	1		
6	326	3,34	,59	,489**	,410**	,268**	,314**	,345**	1	
7	328	3,42	,78	,313**	,016	-,007	-,008	-,016	-,004	1
				,000	,772	,895	,890	,767	,936	

*Ölçek 1: Kişilik, 2: Ekopsikoloji, 3: Vicdanlılık, 4: Dışadönüklük, 5: Naziklik, 6: Açıklık, 7: Nevrotiklik

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Kişilik özellikleri ve boyutları ile ekopsikoloji arasındaki ilişki Pearson korelasyon tekniği ile incelenmiştir. Korelasyon tablosunda ortalama değerler kişiliğin ($X=3,4613$), ekopsikoloji algısının ($X=3,9480$), vicdanlılığın ($X=4,0273$), dışa dönüklüğün ($X=3,2376$), nazikliğinin ($X=3,8589$), açıklığın ($X=3,3461$), nevroitikliğinin ($X=3,4238$) olarak bulunmuştur. Ortalama değerler vicdanlılığın nispeten diğer değişkenler ortalamasına göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kişilik ile ekopsikoloji arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır (Ekopsikoloji ($r=.506, p>.01$)). Kişilik ve boyutları (vicdanlılık, dışa dönüklük, naziklik, açıklık, nevroitiklik) ile ekopsikoloji arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ((vicdanlılık ($r=.656, p>.01$), dışadönüklük ($r=.591, p>.01$), naziklik ($r=.717,$

$p>.01$), açıklık ($r=.489$, $p>.01$), nevroitiklik ($r=.313$, $p>.01$)). Bu doğrultuda; **H7** “*Bireylerin kişilik özellikleri ve ekopsikoloji alguları arasında pozitif ilişki vardır.*”, **H7a** “*Vicdanlılık ile ekopsikoloji algısı arasında pozitif ilişki vardır.*”, **H7b** “*Dışadönüklük ile ekopsikoloji algısı arasında pozitif ilişki vardır.*”, **H7c** “*Naziklik ile ekopsikoloji algısı arasında pozitif ilişki vardır.*”, **H7d** “*Açıklık ile ekopsikoloji algısı arasında pozitif ilişki vardır.*”, **H7e** “*Nevrotiklik ile ekopsikoloji algısı arasında pozitif ilişki vardır.*”, hipotezleri kabul edilmiştir.

Kişilik Özellikleri ve Boyutlarının Ekopsikoloji Algısına Etkisi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilik özellikleri ve boyutlarının ekopsikoloji algısına etkisi Tablo 14 ve Tablo 15’de gösterilmektedir.

Tablo 14. Kişilik Özellikleri Ekopsikoloji Algısına Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Katsayı		t	F	R ²
		β	St. Hata			
Ekopsik.	Sabit Değer	,95	,28	10,571	111,741	0,256
	Kişilik	,86	,08			

Tablodaki F değeri (111,741), modelimizin bir bütün olarak her düzeyde anlamlı olduğunu göstermektedir (Sig.=,000). Parametrelere ait t istatistik değerlerinden modele dahil edilen her bir değişkenin ayrı ayrı (%5 anlamlılık düzeyinde) anlamlı olduğu görülmektedir. β değeri (.864) olan kişilik özellikleri genel olarak ekopsikoloji algısını etkileyen kişilik özellikleri ekopsikoloji düzeyini 0,256 oranında açıklamaktadır ($R^2=0,256$). Bu sonuca göre bireylerin ekopsikoloji algılarındaki %25’lik değişim kişilik özellikleri değişkeni tarafından açıklanmaktadır. Bu durumda; **H8** “*Bireylerin kişilik özellikleri ekopsikoloji algularını pozitif etkilemektedir.*”, hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 15. Kişilik Özellikleri Boyutlarının Ekopsikoloji Algısına Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Katsayı		t	F	R ²
		β	St. Hata			
Ekopsik.	Sabit Değer	1,30	,27	4,67	25,775	0,288
	Vicdanlılık	,30	,04	6,24		
	Dışa Dönüklük	,14	,06	2,10		
	Naziklik	-,00	,04	-,02		
	Açıklık	,27	,05	5,20		
	Nevrotiklik	,16	,03	,45		

Tablodaki F değeri (25,775), modelimizin bir bütün olarak her düzeyde anlamlı olduğunu

göstermektedir (Sig.=,000). Parametrelere ait t istatistik değerlerinden modele dahil edilen her bir değişkenin ayrı ayrı (%5 anlamlılık düzeyinde) anlamlı olduğu görülmektedir. Ekopsikolojialgısını etkileyen kişilik özellikleri boyutlarından vicdanlılığın β değeri (.301), açıklığın (.273), dışadönüklüğün (.145), nevroitikliğin (.016), nazikliğin (-,001)’dir. Ekopsikoloji algısını göreceli olarak β değeri en yüksek olan vicdanlılık (.301) daha fazla β değeri en düşük olan naziklik (-,001) daha az etkilemektedir. Ekopsikoloji algısını etkileyen kişilik boyutları ekopsikoloji düzeyini 0,288 oranında açıklamaktadır ($R^2=0,288$). Bu sonuca göre ekopsikoloji algısındaki %28’lik değişim kişilik boyutları değişkenleri tarafından açıklanmaktadır. Bu durumda, **H8a** “*Vicdanlılık ekopsikoloji algularını pozitif etkilemektedir.*”, **H8b** “*Dışadönüklük ekopsikoloji algularını pozitif etkilemektedir.*”, **H8d** “*Açıklık ekopsikoloji algularını pozitif etkilemektedir.*”, **H8e** “*Nevrotiklikekopsikoloji algularını pozitif etkilemektedir.*”, hipotezleri kabul edilmekte, ancak, **H8c** “*Naziklik ekopsikoloji algularını pozitif etkilemektedir.*”, hipotezi ise red edilmektedir.

SONUÇ

Çevrenin yaşanabilirliğinin korunması modern dünyanın en önemli konularından biridir. Gelecek nesillerin psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik iyilik hallerinin yüksek seviyede olması temiz bir çevre ile mümkün olacaktır. Çevrenin korunması konusunda en büyük görev ise yine biz insanoğluna düşmektedir. Çevre bilincine sahip bireyler gelecek nesiller için son derece önemlidir. Rekreasyon faaliyetleri, çevrenin korunması, iyileştirilmesi v.b. birçok konuda bireylerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Rekreasyon faaliyetleri sadece oyun oynamanın ötesinde bireylerin çevre ile bütünleşmesi konusunda önemli bir noktadadır. Rekreasyon faaliyetleri sırasında doğa ile bütünleşmeyi deneyimleyecek birey, günlük hayatında doğaya saygısını kaybetmeyecek ve sürdürülebilir çevre konularına maksimum katılım sağlayacaktır. Bu noktada araştırmanın amacı, rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin çevre bilincine yön verdiği düşünülen kişilik ve demografik özelliklerinin ekopsikoloji algılarına olan etkisini ortaya koymaktır.

Araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan bireylerin, % 65,7’si 18-26, %12,5’i 27-35, %7,3’ü 36-44, %7,0’ı 45 yaş ve üzeri, %6,7’si 18 yaş altı yaş aralığında, % 50,2’si erkek, %48,0’ı kadın, %92,7’si Türk Vatandaşı, %3,6’sı yabancı uyruklu, %76,0’ı bekar, %16,1’i evli, % 6,1’i boşanmış, %21,6’sı 500-1000, %21,6’sı 500 ve altı, %20,1’i 1001-1500, %19,1’i 2001 ve üzeri, %10,6’sı 1501-2000 YTL gelire sahiptir.

Araştırmaya katılanların ekopsikoloji algılarında yaşa, uyuğu, medeni duruma, gelir durumuna göre herhangi bir farklılaşma oluşmamış, cinsiyete ve

bireylerin katıldıkları rekreasyonel aktiviteye göre ise farklılaşma oluşmuştur. Kadınların erkeklerden daha yüksek bir ekopsikoloji algısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin katıldıkları rekreasyonel aktivitelerden park, alış-veriş merkezi, Anadolu medeniyetleri topluluğu, Wellness&SPA merkezi ortalamaları diğer aktivitelerle göre daha yüksektir. Yani, park, alış-veriş merkezi, Anadolu medeniyetleri topluluğu, Wellness&SPA merkezi aktivitelerine katılan bireylerin ekopsikoloji algıları daha yüksektir denilebilir.

Kişilik ölçeği yapı geçerliliğinin sınırlanabilmesi için yapılan faktör analizi sonucuna göre, öz değeri (eigenvalue) birden büyük beş boyut belirlenmiş ve beş boyut toplam varyansın %58,226'sını açıklamıştır.

Kişilik ile ekopsikoloji arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ortalama değerler kişilik boyutlarından vicdanlılığın araştırmaya katılanlarda daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kişilik ve boyutları (vicdanlılık, dışa dönüklük, naziklik, açıklık, nevrozizm) ile ekopsikoloji algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Kişilik özellikleri genel olarak ekopsikoloji algısını pozitif etkilemektedir. Ekopsikoloji algısını etkileyen kişilik özellikleri ekopsikoloji düzeyini 0,256 oranında açıklamaktadır ($R^2=0,256$). Bu sonuca göre bireylerin ekopsikoloji algılarındaki %25'lik değişim kişilik özellikleri değişkeni tarafından açıklanabilir. Ekopsikoloji algısını göreceli olarak β değeri en yüksek olan vicdanlılık (,301) daha fazla, β değeri en düşük olan naziklik ise (-,001) daha az etkilemektedir. Ekopsikoloji algısını etkileyen kişilik boyutları ekopsikoloji düzeyini 0,288 oranında açıklamaktadır ($R^2=0,288$). Bu sonuca göre ekopsikoloji algısındaki %28'lik değişim kişilik boyutları değişkenleri tarafından açıklanabilir. Elde edilen %25'lik ve %28'lik etkileme derecelerinin önemli bir oranda olduğu söylenebilir.

Veri analizleri, sonucu elde edilen bilgilere göre, rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin kişilik özellikleri ve boyutları ekopsikoloji algılarını etkilemektedir. Rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin kişilik özellikleri olarak vicdanlılık özelliğinin çıkması ve yine vicdanlılığın ekopsikoloji algısını görece olarak en çok etkileyen boyut olması önemli bulgular olarak görülmektedir. Ekopsikoloji algısının yükseltilmesi ve çevre bilincinin oluşturulması için rekreasyon faaliyetlerinin önemi kavranması, günlük yaşam koşulları içerisinde daha çok yer verilmelidir. Turizm işletmelerinin geceleme sürelerini uzatacağı düşünülen rekreasyon faaliyetleri konseptinde oteller revize edilebilir. Bu araştırma 10 farklı rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerle

sınırlandırılmıştır, farklı aktivite alanlarıyla genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Akıncı Z., Güven M., Demirel O.N.(2015) Öğrencilerin A ve B Tipi Kişilik Yapısı İle Psikoşiddet (Mobbing) ve Depresyon Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, cilt.52, 55-74.
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth In Personality*.NewYork: Holt, Rinehart and Winston.
- Aslan, S. (2011). Doğa ve İnsan Arasındaki Dengenin Anahtarı.*Ekoterapi*, Naturallife, 10, 50-53.
- AYAZ, H.(2014).Çevreci Eleştiri Üzerine Genel Bir Değerlendirme.*Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*,Sayı: 3/1, 278-292, TÜRKİYE
- Avcı, U. ve Kaya, U. (2010). Psikoşiddet (Mobbing) ve Kişilik İlişkisi: Hizmet Sektörü Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*,2(12), 51-79.
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Basım, H.N.,Çetin, F. ve Tabak, A. (2009). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Kişilerarası Çatışma Çözme Yaklaşımlarıyla İlişkisi.*Türk Psikoloji Dergisi*, Haziran, 24 (63), 20-34.
- Batıgün, A.D. ve Kılıç N.(2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek,Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler.*Türk Psikoloji Dergisi*, Haziran, 26 (67), 1-10.
- Bradshaw, G.A.andBekoff M.(2001).Ecology And Social Responsibility: The Re-Embodiment Of Science.*Trends In Ecology & Evolution*,Vol.16 No.8 August.
- Brymer, E. G.,Cuddihy, T. and Sharma-Brymer, V. (2010).The Role Of Nature-Based Experiences In The Development And Maintenance Of Wellness. *Asia-Pacific Journal Of Health.Sport and Physical Education* , 1(2)., 21-27.
- Benet-Martínez,V.AndJohn, O.P. (1998). Los Cincogr And Esacross cultures And Ethnic

- Groups: Multi Trait Multi Method Analysis Of The Big Five In Spanish And English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750.
- Bishop, W. (1997). Questions as Interventions: Big Five Personality Factors and Perceptions of Socratic, Solution Focused and Diagnostic Questioning Styles. *Doctorate Dissertation*, St.John's University, New York.
- Church, M. K. (1993). Investigation and Measurement of Personality Structure in a Non-Western Culture: Relating Indigenous Philipinne Dimensions to the Big Five Model. *Doctorate Dissertation*, Washington State University.
- Costa, P.T. and McCrae, R.R. (1995). Domains And Facets: Hierarchical Personality Assessment Using There Visedneo Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 64 (1), 21-50.
- Cüceoğlu, D. (2008). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kuramları*. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Coope, J. (2010). Ecopsychology And The Historian: Some Notes On The Work Of Theodore Roszak. *European Journal of Ecopsychology*, 1, 4-18.
- Deniz, A., Erciş, A. (2008). Kişilik Özellikleri ile Algılanan Risk Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, 22(2), 301-330.
- Demirkıran, S. (2006). Özel Sektördeki Yöneticilerin ve Çalışanların Bağlanma Stilleri, Kontrol Odağı, İşdoymu ve Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Araştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Develioğlu, K. ve Tekin, Ö. A. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki: Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerine Bir Uygulama, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler, Fakültesi Dergisi*, C.18, S.2, 15-30.
- Erdoğan, İ. (1994). *İşletmelerde Davranış*. Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Eren, E. (2004). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 139-151.
- Eyseck, J. H. and Wilson, G. (1998). *Kişiliğinizi Tanıyın*, (Çev.: Erol Erduran), Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Günel, Ö. D. (2010). İşletmelerde Psikoşiddet Olgusu ve Psikoşiddet Mağdurlarının Kişilik Özelliklerine İlişkin Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(3), 37-65.
- Güney, S. (2009). *Davranış Bilimleri*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Hjelle, L.A. and Ziegler, D.J. (1982). *Personality Theories Basic Assumptions Research and Application*. Second Edition, McGraw-Hill International Book Company, U.S.A.
- Holloway, J. A., Murray, J. Okada R. and Emmons, A. L. (2014). Ecopsychology and Relationship Competency: The Empowerment of Women Graduate Students Through Nature Experiences, *Women & Therapy*, 37:1-2, 141-154.
- Jia, H. H. (2008). Relationships Between the Big Five Personality Dimensions and Cyberloafing Behavior. *Doctorate Dissertation*, Southern Illinois University Carbondale, Illionis.
- John, O. P. and Srivastava, S. (1999). *Handbook of Personality: Theory and Research*. NY: The Gulliford Press, New York.
- John, D. St. and MacDonald, D. A. (2007). Development and Initial Validation Of A Measure Of Ecopsychological Self. *The Journal of Transpersonal Psychology*, Vol. 39, No. 1.
- Kabakçı, E. (2001). Üniversite Öğrencilerinde Sosyotropik/Otonomik Kişilik Özellikleri, Yaşam Olayları ve Depresif Belirtiler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(4), 273-282.
- Kamaşak, R. ve Bulutlar, F. (2010). Kişilik Mesleki Tercih ve Performans İlişkisi Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 119-126.
- Kasser, T. (2009). Psychological Need Satisfaction, Personal Well-Being And Ecological Sustainability, *Ecopsychology*, Vol. 1 No. 4 , December.
- Kubat, U. ve Kuruüzüm, A. (2010). İş Değerleri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Yapısal Denklem Modelleme Yaklaşımı. *Süleyman Demirel*

- Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.15, S.3, 487-505.
- Kamitsis, I.and Francis, A. J.P. (2013).Spirituality Mediates The Relationship Between Engagement With Nature And Psychological Wellbeing, *Journal of Environmental Psychology*, 36, 136-143.
- Kement, Ü.ve Güçer, E.(2015). Kamping Yapan Bireylerin Çevre Dostu Rekreasyon Davranışlarına Ekolojik Tutum Ve Rekreasyonel Motivasyon Değişkenlerinin Etkisinin İncelenmesi.*Journal of Recreation and Tourism Research*, 2 (3), 16-27.
- Kuşluyan, S. ve Eren, D.(2011).İşgörenlerin Kişilik Özelliği Olarak Hizmet Verme Yatkınlığı Ve Ölçümü: Bir Literatür Taraması,*Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 22, Sayı 2, Güz, 139-153.
- Lucas, R.E.,Diener, E., Grob, A., Suh, E.M. and Shao, L. (1998). Cross-Cultural Evidence For The Fundamental Features Of Extroversion: The Case Against Sociability. *U.S:University of Illinois at Urbana-Champaign*.
- Martinez-Juarez, P.,Chiabai, A., Taylor, T.andGómez, S.Q.(2015). The Impact Of Ecosystems On Human Health And Well-Being:Acritical Review. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 1063–69.
- Mccrae, R.R.andCosta, P.T. (1992). Four Ways Five Factors Are Basics. *Personality and Individual Differences* , 13(6),653-665.
- Moody, M. C. (2007).Adaptive Behavior in Intercultural Environments: The Relationship Between Cultural Intelligence Factors and Big Five Personality Traits, *Doctorate Dissertation, George Washington University, Washington*.
- Ödemiş, S. N. (2011). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Üretkenlik Karşıtı Davranışlar Üzerine Etkileri Bir Araştırma.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Perry, S. R. (2003).Big Five Personality Traits and Work Drive as Predictors of Adolescent Academic, Performance, *Doctorate Dissertation, The University of Tennessee, Tennessee*.
- Somer, O.,andGoldberg, L.R. (1999). The Structure of Turkish Trait Descriptive Adjectives. *Journal of Personality and Social Psychology*, No:76, 431- 450.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi-I: Ölçek Ve Alt Ölçeklerinin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), 21-33.
- Speldewinde, P.C.,Cook, A., Davies, P. and Weinstein, P. (2009). A Relationship Between Environmental Degradation And Mental Health İn Rural Western Australia. *Health &Place*15 , 880–887
- Tabak, A., Basım, H.N.,Tatar ,İ. ve Çetin, F. (2010).İzlenim Yönetimi Taktiklerinde Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Rolü: Savunma Sanayinde Bir Araştırma.*Ege Akademik Bakış*, 10 (2), 539-557
- Tınar, M. Y.(1999). Çalışma Yaşamı ve Kişilik,*Mercek Dergisi*, MESS, İstanbul.
- Tokat, B., Kara, H. ve Kara, M.Y.(2013). A-B Tipi Kişilik Özelliklerine Sahip İşgörenlerin Olası Bir Örgütsel Değişime Yatkınlıklarının Araştırılması.*Turkish Studies-International Peridical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), 1973-1988.
- Topses, G.(2006). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Trouba, E. J. (2007).A Person-Organization Fit Study of the Big Five Personality Model and Attraction to Organizations With VaryingCompensation System Characteristics. *Doctorta Dissertation, De Paul University, Chicago*.
- Uzunoğlu, S. (2006). Çevreyi Korumada Yeni Bir Kavra: Ekolojik Ego, *Ekoloji*,15,58,33-37.
- Weaver, S. (2015).Nature-Based Therapeutic Service: The power of Love in Helping and Healing. *Journal of Sustainability Education*,Vol. 9, March.
- Wortmann, C. B. (1988).*Psychology*, Alfred Knopf, Inc. New York.